

**УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ-КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ
УЧИТЕЉСКИ ФАКУЛТЕТ У ПРИЗРЕНУ-ЛЕПОСАВИЋУ**

**ПРИМЕНА ДЕЧЈИХ КОЛА И ЕЛЕМЕНАТА ПЛЕСА У
ПРЕДШКОЛСКОМ И МЛАЂЕМ ШКОЛСКОМ УЗРАСТУ**

Ментор:

Проф. др Невенка Зрнзевић

Студент:

Јована Стојановић В-30/17

ЕЛЕМЕНТИ ПЛЕСА И ДЕЧЈА КОЛА

Дечји плесови и народна кола обилују разноврсним богатством корака, покрета, облика и ритмова, а физичка активност током њиховог извођења има изузетан значај у смислу психофизичких ефеката на дечји организам. Применом елемената плеса и дечијих кола решавамо биолошке, васпитне и образовне задатке у физичком васпитању. Најважнији биолошки задатак је обезбеђење правилног и природног држања тела, што је неопходно са гледишта биолошког развоја човека.

Дечја кола се могу примењивати у свим деловима часа ако се уклапају у задатке часа у којима их примењујемо. Кола треба да буду примерена узрасту, како би већина деце могла да их научи. Најчешће се користе лаке музичке композиције, веселе мелодије и ритмови, песмице са интересантним текстовима, што ће децу посебно инспирисати.

Посебно се применом ових садржаја утиче на правилну функцију унутрашњих органа, кардиоваскуларног и респираторног система, што је од изузетног значаја за рад читавог организма.

Дечји плесови и народна кола утичу позитивно на развој већине моторичких способности:

координације, брзине, снаге, издржљивости, омогућавају нормалну покретљивост свих зглобова.

То је разлог више и оправдање да се посебна пажња поклони обради елемената плеса и дечијих кола у предшколском и млађем школском узрасту. Упознајући основне карактеристике појединих народних кола, деца упознају традицију и културу свога народа.

У народним играма детету се постављају захтеви за примену најразноврснијих облика кретања: ходање, трчање, скакање и разни покрети који код деце учвршћују и развијају одговарајуће кретне навике. Један од значајних квалитета које треба да поседује једна свестрано развијена личност јесте осећај за лепо, складно и ритмички правилно кретање. Помоћу ових динамичних и свеобухватних активности дете развија жељу за дружењем и личном срећом или како је рекао Трнавац „деца се игри предају брзо, стављају се у погон са свим својим физичким потенцијалом. У тај потенцијал спадају све физичке и психичке могућности. На овај начин деца стичу нова искуства, бивају спретнија и издржљивија” (Крагујевац, 2006: 113).

Пратња игара песмом или музичким инструментима, уз велики број ритмова и мелодија, од најједноставнијих до најсложенијих, представља, такође, благо од огромне вредности са гледишта музичког фолклора. Осим што доприносе правилном формирању организма, доприносе и изграђивању личности, правилном схватању односа међу половима и узајамног поштовања.

Васпитачи и учитељи треба да буду најбољи чувари народне традиције и да је преносе на млађе генерације. Наставни садржаји из области народних игара пружају могућност корелације са другим предметима у млађим разредима основне школе.

Дечја кола могу се примењивати на часу физичког васпитања, као садржаји слободних дечјих активности и веома често у програму школских приредби и манифестација физичке културе. Најчешће у њима преовлађују, као и у другим плесним формама, обични кораци у месту, ходу и трчању, затим, кораци са привлачењем и укрштањем напред, назад, у страну и различити поскоци.

На часу физичког васпитања елементе плеса и дечјих кола могуће је примењивати у свим деловима часа, уз примену различитих методичко- организационих облика рада. Плесне структуре у фронталном облику рада могуће је примењивати: у уводном делу часа, кроз једноставне плесне елементе кретања уз музику; у припремном, кроз вежбе обликовања, уз музику, са реквизитима и без њих; у главном делу часа, када се обрађују и усавршавају елементи кретања и елементи ритма; у завршном делу часа, кроз једноставне опуштајуће кораке и плесове.

МЕТОДИЧКЕ НАПОМЕНЕ У ПРИМЕНИ ДЕЧЈИХ КОЛА

У обуци дечјих кола и елемената плеса може да се служи сликама и филмовима где су приказане приредбе са разним плесовима. Ни у једном образовном подручју визуелна средства нису од примарног значаја као у настави физичког васпитања.

Треба практиковати да обука увек буде праћена певањем, бројањем, давањем ритма удараљкама или одговарајућом музичком пратњом. У млађем школском узрасту дечја народна кола се углавном изводе у $2/4$ и $4/4$ такту, лака су и једноставна.

Садржај песмица које прате коло приступачан је и разумљив. Зато је важно да се са народним колима деца упознају на часовима матерњег језика и музичког васпитања, где ће научити текст песмица и мелодију која прати текст.

ПРИМЕРИ ДЕЧЈИХ КОЛА

Од дечјих кола у предшколском и млађем школском узрасту најчешће се примењују дечја кола:

- Коларићу панићу
- Иде маца око тебе
- Ми смо деца весела
- Игра коло у педесет и два
- Ја посејах лубрнице
- Савила се бела лоза винова
- Моравац
- Дуње ранке
- Дивна, Дивна
- Тасино коло
- Српско коло
- Чачак

„Коларићу Панићу”

Коларићу панићу,
плетемо се самићу,
сами себе заплићемо,
сами себе расплићемо!

Деца се ухвате за руке, челни у врсти креће са осталом децом ка другом крају врсте где двоје на крају врсте направе капију и пролазе кроз њу. Кад се сви уплету, креће расплитање и деца све време певају.

Како се који део кола научи, одмах се надовезује на претходно научен и са њим заједно увежбава. Веома је важно да се, осим учења корака, обрати пажња на држање руку, тела и све детаље који дају специфичан израз игри.

Даље следи, музички приказ и кореографија дечјих кола „Ја посејах лан” и „Ја посејах лубенице”.

„Ја посејах лан“

Текст:

Ја посејах лан, баш на Ивандан.

Рефрен:

Карала ме, карала ме Иванова мајка.

Карала ме, карала ме Иванова мајка!

Ја шичупах лан, баш на Ивандан,

Ја пототих лан, баш на Ивандан,

Ја истукох лан, баш на Ивандан,

Ја испредох лан, баш на Ивандан,

Ја изатках лан, баш на Ивандан,

Ја ти саших лан, баш на Ивандан,

Ја обукох лан, баш на Ивандан,

Ја исцепах лан, баш на Иван дан.

(После сваког стиха понавља се рефрен).

Музички приказ:

Ја по – се – јах лан баш – на И – ван – дан

Гр – ди – ла – ме, гр – ди – ла – ме И – ва – но – ва мај – ка, мај – ка.

Образац:

I део: такт 4/4

2 укрштена корака десно (предње укрштање),
1 корак десном ногом (десно са привлачењем),
2 укрштена корака лево (предње укрштање),
1 корак левом ногом (лево са привлачењем).

II део: такт 2/4

4 корака десно (са привлачењем),
4 корака лево (са привлачењем).

Народна игра „Ја посејах лубенице“ потиче из Србије (Косово). Текст и мелодија изучавају се најпре на часу музичке културе.

	<i>„Ја посејах лубенице“</i>
Текст:	<i>Ја посејах лубенице, покрај воде Студенице,</i>
Рефрен:	<i>сено, слама, сено, слама, зоб, зоб, зоб,</i> <i>зоб, зоб, зоб!</i> <i>Навади се сека Дора, па однесе троја кола.</i> <i>(Рефрен)</i> <i>Ја ухватих сека Дору, одведох је своје двору.</i> <i>(Рефрен)</i>

Изводи се у отвореном или затвореном колу. Коло се креће супротно од казаљке на сату. Држање руку надолу. У првом делу игре заступљени су кораци са привлачењем, а у другом, топоти ногама и пљесак рукама.

Образац:

Такт 2/4

4 корака удесно (са привлачењем),
4 корака улево (са привлачењем),
1 корак удесно (са привлачењем),
1 корак улево (са привлачењем),
3 пута се лупне десном ногом о под,
3 пута се пљесне рукама.

Музички приказ:

„Дивна, Дивна”

Дивна, Дивна, чарне очи има,
Да ме оће, да ме оће, погледати њима.
Дивна, Дивна, медна уста има,
Да ме оће, да ме оће, пољубити њима.
Дивна, Дивна, беле руке има,
Да ме оће, да ме оће, загрлити њима.

Игра се отворено мешовито коло, супротно кретању казаљки на сату,
са држањем руку доле.

У првом делу игре на прва два такта изводе се два корака десном ногом удесно са привлачењем. На трећи такт изводи се корак левом ногом улево са привлачењем, а у четвртом такту изводи се корак десном у десно са привлачењем. Од 5. до 8. такта понављају се исти кораци само сада почев левом ногом улево.

Од 9. до 11. такта изводе се три корака десном ногом удесно, а у 12. такту корак десном удесно са привлачењем. Од 13. до 16. такта понавља се играчка целина из претходна четири такта (9. до 12. такта), само почев левом ногом улево.

ПРИМЕРИ РИТМИЧКО-ПЛЕСНИХ ВЕЖБИ

- Вежбање изводити уз ритмичку пратњу (пљескање, удараљке, музику);
- Ритмичко ходање и трчање са променом ритма, темпа и динамике уз пљесак;
- Мекано ходање (карактеришу га лаки, меки, елегантни кораци са лаганим савијањем опружањем ногу и стопала, уз лагано њихање у куковима);
- Високо ходање (стајна нога се максимално опружи, а друга се издигне и савијеу складу са датим ритмом);
- Ходање у двочетвртинском такту;
- Ходање и трчање уз задати ритам;
- Ходање и трчање на прстима напред, назад, у страну, обичним корацима, корацима са привлачењем, укрштањем, докораком;
- Трчање (код ритмичког трчања руке су опружене, а не савијене као код обичног трчања);
- Гибања телом, рукама и ногама (замаси, њихања, окретања, издржаји);

- Поскоци и скокови;
- Дечји поскок, често је пристуан у активностима деце и деца га радо изводе;
- Вежбе са вијачом: њихање и кружење вијачом у бочној и чеоној равни, суножни скокови кроз вијачу са обртањем напред и назад;

- Краћи састав са вијачом;
- Окрети (изводе се у месту, кретању, помицању у разним правцима).

„Иде маца око тебе”

Иде маца поред тебе, пази да те не огребе, чувај Мијо реп, немој бити слеп.

Деца седе у круг и певају, а једно дете иде око круга и носи марамицу у руци. На речи песме „слеп”, ставља марамицу неком детету иза леђа, а затим бежи, док га дете коме је ставио марамицу јури. Ако нађе место и седне, спашен је, ако га ухвати, онда и даље носи марамицу. Ако се спаси, друг који га је јурио преузима улогу.

„Берем, берем грозђе“

Берем, берем грозђе, док чувар не дође,
а кад чувар дође, обрано је грозђе.

Деца образују коло, а у средини кола је „чувар“,којичува „грозђе“. Деца певају и „беру грозђе“ и опрезно посматрају „чувара“. Кад отпевају и последњу реч, деца се разбеже, а „чувар“ их јури и кога ухвати постаје „чувар“.

„Ми смо деца весела“

Ми смо деца весела, радо би се играла,
Ал не знамо шта ћемо!
Кажи нам ти сестрице, шта ћемо се играти,
Кажи нам ти сестрице, шта ћемо се играти!
Радите шта радим ја, ако вас то забавља!
Радимо шта радиш ти, то нас јако весели!

На крају можемо закључити да су се народне игре у почетку скоро искључиво базирале на ритму, који је до данас остао основни елемент плеса. На нашим просторима се уз ритам, најпре сложио људски глас са својом мелодичношћу, а касније и карактеристични музички инструменти, као што су фрула и хармоника. Иако се друштво непрестано развијало, народне игре у Србији су остале и даље важан фактор у свим видовима људских активности. И данас, народне игре дражавају људске наде, страхове, жеље, стремљења, осећања,...

Хвала на пажњи!